



День бабака в Кловському палаці або як очільник суддівської мафії намагається обнулити власну історію через



Квітневе феєр-шоу на російських НПЗ та фінальний акорд міфу про непереможну країну-бензоколонку



Українське море Туапсе та як сто років тому Чорноморська губернія тікала від російського хаосу в УНР

Спецтрек чи загальні правила? Чому права постраждалих від війни мають стати основою переговорів з ЄС

ДЕРЖАВА | ПНД, 2026-02-23 09:30

Версія для печати



Підготовка України до членства в Євросоюзі відбувається на тлі повномасштабного вторгнення РФ, коли мільйони громадян страждають від наслідків війни. Дослідження аналітиків піднімає критично важливе питання: як поєднати технічний процес вступу до ЄС із унікальною реальністю України — війною, що триває, та мільйонами постраждалих громадян.

Станом на лютий 2026 року стає очевидним, що євроінтеграція не може бути лише економічною чи законодавчою — вона має стати інструментом захисту прав ВПО та жителів ТОТ. Попри те, що вступ до ЄС стосується всієї країни, питання захисту прав постраждалих від російської агресії – ВПО та жителів ТОТ – майже не враховані у євроінтеграційному треку. Водночас членство України в ЄС може створити більше можливостей для захисту прав цих категорій громадян.

Аналітики **ZMINA** дослідили досвід інших країн, поспілкувалися з експертами та вивчили інструменти ЄС, як можна забезпечити права і можливості внутрішньо переміщених осіб та жителів тимчасово окупованих територій України у процесі євроінтеграції. та розповідають про ключові висновки дослідження.

Чому важливо включити питання захисту прав ВПО у програму євроінтеграції

Центр прав людини ZMINA багато працює із тематикою постраждалих від війни, просуває їхні інтереси на національному рівні, адвокатує забезпечення і реалізацію їхніх прав.

Експерти організації вирішили проаналізувати, як ці питання можуть бути включені до порядку денного під час перемовин про євроінтеграцію України та як Євросоюз може враховувати фактор війни, щоб надавати захист і підтримку тим людям, які постраждали від російської агресії – внутрішньо переміщеним особам та мешканцям тимчасово окупованих територій.

“Це питання, яке не можна ігнорувати. Тому ми провели це дослідження, яке показує багато аспектів, як відбувається рух до ЄС в контексті війни, коли є окуповані території, чому потрібно зважати на різні категорії громадян, коли йдеться про виконання заходів за переговорним кластером “Основи” (Fundamentals), – наголосила голова правління Центру прав людини ZMINA Тетяна Печончик.

Читайте також: **Роз’яснення щодо майбутнього українських біженців у ЄС станом на 2026 рік**

НОВИНИ

- 20:00 Прогноз погоди в Україні на 7 - 10 травня 2026 року
- 19:04 Бутусов: Про іноземців у ЗСУ, СЗЧ і плани ворога (ВІДЕО)
- 18:05 Чернігів, Полтава та Харків серед аутсайдерів у рейтингу прозорості фінансів — дослідження TI Ukraine
- 17:08 Виконавча служба: з гривні боргу вдається стягнути лише 1,5 копійки
- 16:53 Угорщина повернула Україні "конфісковані" кошти та цінності Ощадбанку
- 16:10 Глибока кадрова криза: 75% компаній в Україні не можуть закрити вакансії
- 15:35 Міндіч може незабаром повернутися в Україну, бо в Ізраїлі не сховаєшся від ФБР США — ЗМІ
- 14:02 Сотні рятувальників гасять масштабну пожежу в Карпатах
- 13:51 Москва вкрала навіть це: відомий богослов розвінчав міфи про назву "Великоросія"
- 12:41 54% українців вважають корупцію у владі більшою загрозою для країни, ніж агресію РФ (ОПИТУВАННЯ)

ПІДПИСКА НА КАНАЛ

Вона звернула увагу, що в Звіті про розширення за 2025 рік, який Єврокомісія опублікувала наприкінці минулого року, згадується, що Україна повинна дбати про захист прав людей, які живуть в окупації, ВПО, зважати на ті політики, які держава розробляє для підтримки цих людей і для реінтеграції.

Експерт із питань демократичного розвитку, виборчих процесів та євроінтеграційних процесів Олександр Ключев, який є одним із авторів дослідження, розповів, що під час формування переговорної рамки між Україною та ЄС щодо національних зобов'язань на рівні дорожніх карт у значної частини правозахисників було відчуття, що проблематика внутрішнього переміщення і тимчасово окупованих територій недостатньо враховується в євроінтеграційному процесі.

Тому у своєму дослідженні автори напрацювали рекомендації, як збалансувати два завдання: з одного боку забезпечити умови, щоб євроінтеграційний процес не гальмувався, з іншого – включити питання ВПО та не допустити втоми українського суспільства від євроінтеграційного процесу, як це сталося в інших країнах, які довго чекають на вступ до ЄС.

Адже, як наголосила постійна представниця президента України в Автономній Республіці Крим Ольга Куришко, євроінтеграція стосується усієї країни:

“Тимчасово окуповані території – це території України, там проживають наші громадяни. Результати євроінтеграції впливатимуть на всіх. Україна має визначити, як вона буде розв'язувати це питання, оскільки відмежування від цих територій та людей однозначно не сприятиме реінтеграції тимчасово окупованих територій, які беззаперечно повернуться під контроль України”.

З іншого боку євроінтеграція безпосередньо впливає на життя внутрішньо переміщених людей, бо соціальна сфера України значною мірою фінансується за підтримки ЄС та окремих держав, зокрема Німеччини, звернула увагу народна депутатка, співголова фракції “Європейська солідарність” Ірина Герасценко.

“Переміщені особи напряму залежать від того, наскільки відповідально парламент виконує свою роботу з адаптації законодавства до норм ЄС і зобов'язань у межах Ukraine Facility”, – зазначила вона.

Читайте також: **Уроки стійкості та згуртованості: як українські громади долають виклики війни**

Проблеми ВПО наразі не враховані у процесі євроінтеграції

Під час дослідження експерти проаналізували документи, які містять зобов'язання України в межах євроінтеграції, щоб визначити, чи враховують вони питання захисту прав внутрішньо переміщених людей та жителів тимчасово окупованих територій.

За словами співавторки дослідження, правової аналітикині Центру прав людини ZMINA Діани Депутат, у переговорній рамці для вступу в ЄС немає окремого треку щодо захисту прав ВПО та жителів тимчасово окупованих територій. Адже вона є типовою для всіх країн-кандидатів.

Водночас за програмою Ukraine Facility Україні з 2024 по 2027 рік надається фінансова допомога у розмірі 50 мільярдів євро на проведення різних реформ. За цією програмою частково порушені питання щодо інтеграції переміщених осіб – як ВПО, так і тих, хто наразі користується тимчасовим захистом у країнах ЄС.

Крім того, за словами Діани Депутат, у звіті Єврокомісії щодо розширення в 2023 році питання ВПО та мешканці окупованих територій згадувалося у фокусі того, як РФ порушує права цих людей. В аналогічному звіті за 2024 рік ЄС вже порушили питання національної стратегії у сфері прав людини, розробки державної політики щодо інтеграції територій, реінтеграції населення.

“Можливо, це сталося завдяки тому, що був опублікований тіньовий звіт, де аналізувалися питання відповідності вимогам Розділу 23-го, в якому, зокрема, можна порушити питання захисту прав ВПО та жителів тимчасово окупованих територій”, – говорить експертка.

Вона додає, що у звіті Єврокомісії за 2025 рік вже чітко вказано, що для держави України захист прав внутрішньо переміщених осіб та жителів тимчасово окупованих територій має залишатись пріоритетом. Також порушується питання аналізу законодавства про громадянство – наскільки враховується примусова паспортизація, питання надання соціальних послуг ВПО.

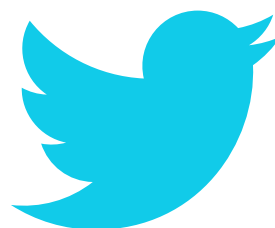
“У дослідженні ми наголошуємо на тих питаннях, які могли б привернути більшу увагу Європейського Союзу. Зокрема, щодо визнання відомостей з документів про стан здоров'я, з документів про пошкодження майна, майнових прав, оскільки це важливо для Міжнародного реєстру збитків щодо України, а також для міжнародних компенсаційних механізмів. Це одні з тих питань, які на даний момент не враховуються”.

Також правозахисники звертають увагу на питання визнання Україною освітніх здобутків громадян з TOT. Всі ці проблеми потребують вирішення, але наразі не враховуються у межах євроінтеграційного процесу.

Читайте також: **Щонайменше 3,5 млн українців стали безхатченками за час повномасштабної війни рф проти України**

Досвід інших країн-кандидатів на членство в ЄС

У Європейському Союзі немає подібного до України досвіду щодо постраждалих від



воєнного конфлікту за обсягом проблем та наслідків, які створює російська агресія, говорить Діана Депутат:

"Також ні разу не поставало питання про прийняття до Європейського Союзу держави, яка перебуває у стані міжнародного збройного конфлікту, що триває. Такого раніше не було".

Наприклад, Хорватія, яка успішно вступила до ЄС, повинна була виконати вимоги щодо змін в судовій системі та співпраці з міжнародним трибуналом щодо колишньої Югославії. Ця вимога була "вплетена" у розділ 23 перемовин щодо євроінтеграції.

Тобто в даному випадку євроінтеграція стала інструментом для перехідного правосуддя.

Водночас питання внутрішнього приміщення біженців та наслідків агресії на Балканському півострові, вимоги щодо надання житла, забезпечення соціальних послуг, не були включені в переговорну рамку і знаходилися в паралельному треку:

"Тому що для країн Західних Балкан, Балканського півострова загалом, характерний процес стабілізації та асоціації, але він існує паралельно євроінтеграційному треку. І також були додаткові вимоги стосовно регіонального співробітництва, замирення, щодо наявності діалогу, як в Сербії з Косово".

Експерти проаналізували досвід Албанії, Північної Македонії, Боснії і Герцеговини – наскільки там враховувалися питання постраждалих від конфлікту. Також – Грузії, Молдови, які стикнулися з російською агресією.

Щодо євроінтеграції Молдови розглядаються два сценарії – з Придністров'ям або без нього. Під час експертних інтерв'ю аналітики отримали відповіді, що ЄС, скоріш за все, дотримуватиметься такої самої стратегії, як з Кіпром.

"Тобто країну приймають в міжнародно визнаних кордонах, але право ЄС буде поширюватися на територію, яка безпосередньо контролюється державою, як це було з Кіпром", – зазначила Діана Депутат.

Досвід Кіпру суттєво відрізняється від ситуації в Україні. Зокрема, угода про припинення вогню з Туреччиною була підписана у 1974 році, а до ЄС Кіпр приєднався у 2004 році.

"Тобто не було такої загрози, яка є в нас, і не було війни, що триває. Але досвід Кіпру для нас є позитивним в тому, вступити в ЄС можливо і з окупованими територіями. Договір ЄС не обмежує вступу в наявність війни, що триває. У проведених інтерв'ю не раз випливало, що вступ – це також питання політичної волі, але ні окупація, ні війна технічно не перешкоджають цьому", – пояснює експертка.

Сам факт специфіки і унікальності української ситуації не означає, що проблематика і проблеми, пов'язані з життям внутрішніх приміщених осіб, мешканців тимчасово окупованих територій, не мають бути відображені в процесі взаємодії України і Європейського Союзу, додає Олександр Ключев.

Зокрема, опитані експерти рекомендували українцям бути креативними в створенні або використанні наявних механізмів щоденної операційної роботи з Європейським Союзом для того, щоб доносити реальну ситуацію з дотриманням прав внутрішньо приміщених осіб, мешканців тимчасово окупованих територій. І щоб домагатися і від української держави, і від європейських партнерів сприяння вирішенню цих проблем, але водночас не створювати формальних перешкод, нових вимог для України в переговорному процесі.

"У нашій аналітичній доповіді ці інструменти перераховані, починаючи від великої кількості стратегічних документів, які пов'язані з регулюванням конфліктів, з подоланням насильства, з дотриманням прав жінок, дітей під час конфлікту, перехідним правосуддям. І також широким переліком документів, які стосуються демократії і прав людини", – наголосив Ключев.

Зокрема, за його словами, новий пакт про міграцію і загалом міграційні рішення ЄС можуть бути хорошим інструментом, щоб просувати на рівні Євросоюзу проблематику, пов'язану з подоланням наслідків російської агресії в Україні.

Читайте також: **Тільки 63 сім'ї переселенців за чотири роки отримали житло**

Ключові рекомендації щодо нових інструментів для забезпечення прав ВПО

У звіті аналітики надали низку ключових рекомендацій, як захистити права ВПО та мешканців ТОТ у процесі євроінтеграції України. Зокрема, необхідно забезпечити врахування пріоритетів із захисту прав внутрішньо переміщених людей та жителів тимчасово окупованих територій на рівні наявних інструментів перемовин про вступ до ЄС, зокрема в **дорожній карті з верховенства права**.

Також слід забезпечити широку інтеграцію глобальних інструментів ЄС у сферах верховенства права, прав людини, демократії та перехідного правосуддя з переговорними механізмами для об'єктивного оцінювання забезпечення прав ВПО та жителів ТОТ та вироблення необхідних рішень без створення окремого треку у переговорному процесі. Основним механізмом може бути мандат спеціального представника ЄС з прав людини, який реалізує глобальну Євросоюзу стратегію у сфері верховенства права, демократії і прав людини. Пріоритетним інструментом може стати й Європейська мережа національних правозахисних інституцій (ENNHRI).

Серед інших важливих рекомендацій – посилити спроможність Уповноваженого Верховної Ради з прав людини, щоб він діяв як незалежний суб'єкт у межах євроінтеграційного процесу, оцінюючи стан дотримання прав внутрішньо переміщених осіб та жителів тимчасово окупованих територій. Це дозволить забезпечити об'єктивну



інформацію як для України, так і для ЄС.

Також рекомендується забезпечити постійний контакт та обмін інформацією між Єврокомісією, інституціями ЄС та українськими організаціями громадянського суспільства про формування та реалізацію державних політик щодо прав і свобод ВПО та жителів ТОТ.

Аналітики рекомендують також суттєво посилити представництво українських правозахисних організацій та Омбудсмана України у загальноєвропейських дискусіях з питань прав людини.

Одна з ключових рекомендацій – розглянути створення платформи “EU-UA Правозахист”, яка стане інституційно закріпленим механізмом взаємодії Омбудсмана, провідних національних правозахисних організацій з інституціями Євросоюзу у сфері прав людини та демократії.

Як зазначається в аналітичній доповіді, ключовим завданням такої платформи має стати, зокрема, системне висвітлення ситуації із захистом прав та інтересів внутрішньо переміщених осіб та жителів тимчасово окупованих територій. Це сприятиме тому, щоб виявлені проблеми в цій сфері ефективно розв’язувалися.

Під час презентації аналітичної доповіді Уповноважений ВР з прав людини Дмитро Лубінець заявив, що підтримує пропозицію створити платформу, яка об’єднає експертів, громадянське суспільство за напрямом євроінтеграції.

Він висловив готовність обговорити запуск такого майданчика:

“Таку платформу можна створити на базі інституції Уповноваженого Верховної Ради з прав людини. Я готовий надати всі наші спроможності, щоб ця ініціатива була імплементована. Практичні результати від такої діяльності я бачу як напрацювання офіційних документів, які будуть представлені як позиція від Уповноваженого за євроінтеграційним треком”.

За словами Лубінця, окремим аспектом має стати захист прав потерпілих, людей, які мають статус внутрішньо переміщених осіб, які залишилися в Україні фізично, і які виїхали за кордон.

—

Ольга Маджумдар, опубліковано у виданні ZMINA

Читайте також:

- **Як українські мігранти впливають на економіку ЄС (ДОСЛІДЖЕННЯ)**
- **Польща зацікавлена в постійному проживанні біженців з України: з 1 квітня можна подавати документи**
- **Понад мільйон українських біженців прожили рік у Польщі, багато “вирішили тут заземлитися”**
- **Більшість обрала Німеччину: як змінилася географія українських біженців в ЄС**
- **Директорка Інституту демографії та соціальних досліджень про війну, відбудову та корупцію: “Все залежить від влади”**
- **Якщо війна триватиме рік, то багато українських біженців не повернуться з Європи - Елла Лібанова**
- **Півмільона українців отримають додаткові виплати через програму ООН — Мінсоцполітики**
- **Як українські та західні ліві реагують на російське вторгнення в Україну: наші просять зброю - західні проти**
- **Європа готується до нової хвилі українських біженців із наближенням зими - Reuters**
- **Митрополит Епіфаній: «У ці дні ми співаємо «З нами Бог». Якщо з нами Бог, то хто проти нас?»**
- **За останній рік Україна й українці дали альтернативну оцінку людської природи**

Share 0

Читайте «Аргумент» в **Facebook** и **Twitter**

Если вы заметили ошибку, выделите ее мышкой и нажмите **Ctrl+Enter**.



НОВИНИ ПАРТНЕРІВ

РЕКЛАМА

Коментарі

ВІДЕО

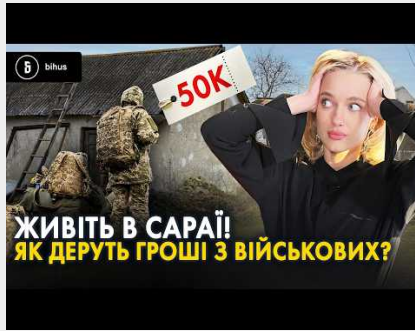
Про що не можна було жартувати в СРСР



HEAVY SHOT, VAMPIRE, NEMESIS: як «Баба Яга» б'є ок*пантів



Воюєш? Плати більше! 50к за оренду і космічні комісії: як виглядає ринок житла на фронті?



[Головна](#) [Про сайт](#) [Опитування](#)

© 2011 «АРГУМЕНТ»

Републікація матеріалів: для інтернет-видань обов'язковим є пряме гіперпосилання, для друкованих видань – за запитом через електронну пошту. **Посилання або гіперпосилання повинні бути розташовані при використанні тексту - на початку**

використовуваної інформації, при використанні графічної інформації - безпосередньо під об'єктом запозичення. При републікації в електронних виданнях у кожному разі використання вставляти гіперпосилання на головну сторінку сайту argumentua.com та на сторінку розміщення відповідного матеріалу. За будь-якого використання матеріалів не допускається зміна оригінального тексту. Скорочення або перекомпонування частин матеріалу допускається, але тільки в тій мірі, якою це не призводить до спотворення його сенсу.

Редакція не несе відповідальності за достовірність рекламних оголошень, розміщених на сайті, а також за вміст веб-сайтів, на які дано гіперпосилання.

Контакт: uargumentum@gmail.com